

Nina Scott Frisch

Bokanmeldelse:

I materialenes verden

Perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet

Ann-Hege Lorvik Waterhouse (2013)
I materialenes verden; perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet.
Bergen: Fagbokforlaget

Dette er en bok som gir oss mange ideer til formingsfaglig praksis i barnehagen – som utfordrer oss til å se verdien av barns skapende handlinger, og som begrunner. Tekstene og bildene inspirerer til å se det håndverksfaglige, kunstfaglige, designfaglige, arkitekturfaglige og det digitalfaglige feltet i barnehagen. Waterhouse løfter disse feltene fram ved å ta utgangspunkt i materialene. Da blir det som skjer i barnehagen en begynnelse, noe viktig, som handler om opplevelsen, ferdighetene og livet der og da for barn, men også om en framtid som aktivt medskapende i samfunnet. Boken er bygd opp som en vitenskapelig tekst, med utgangspunkt i en hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming som farger hele boken, forfatteren er konsekvent i sitt valgte ståsted – som hun i begynnelsen av teksten forklarer svært godt. Det er ikke lett å forklare vitenskapsteori med enkle ord uten at innholdet mister sin essens, eller blir forklart så forenklet at det blir feil. Fenomenologi (se side 13 og 14), og Merleau-Pontys kroppsfenomenologi blir her beskrevet med bokens fokus, materialenes væren og betydning for oss som art, i tankene.

Når det er sagt, er også en del av stoffet krevende – som for eksempel Deweys begrep *estetisk erfaring*. Konsept/begrep som *underforstått kunnskap*, *affordance*, *agentskap* og *intraaktiv pedagogisk* presenteres og forklares – og ikke minst, de brukes i konkrete eksempler slik at betydningen av ordene kan bli endel av leserens aktive vokabular. Forfatteren har gjennomført undersøkelser, både kvantitative og kvalitative ut i fra bokens hovedfokus – materialpraksiser i barnehagen. Presentasjonen og tolkningene av resultatene finner jeg troverdige og sannsynlige. De presenterte resultatene fører til gjenkjennelse hos meg som leser. Boken er gjennomarbeidet med faglige impulser også fra fortiden, og dette gjøres på en god måte. Plassen mellom materialene og subjektet (dialogisk interaksjon) hvor en sosiokulturell forståelse av materialenes historie og sosiale betydning i dag (med referanse til Dysthe, Vygotsky og delvis Taguchi) tilpasses forfatterens teoretiske ståsted, og faller godt inn som en del av de valgte perspektivene. Dette er også en bok som er viktig sett i et

miljøperspektiv. Forfatteren bearbeider dette for oss på forming/kunst og håndverksfagets og barnehagens premisser.

Jeg har nå prøvd ut boken på mine 1. klassestudenter ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) og ser at noe av dette stoffet kan være presentert på en noe krevende og lite oversiktlig måte. Enkelte steder i boken er det mye tekst uten avbrekk som undertitler eller illustrasjoner/bilder. Avhengig av målgruppe, kan dette bli for mye. Samtidskunst er en viktig referanse for forfatteren. Noen ganger blir enkelte referanser til mer eksklusive og lite tilgjengelige samtidskunstnere (som for eksempel Antoni Tapies) ikke så lett å forstå. Samtidskunsten brukes også som en ramme for å ”speile” barns skapende virksomhet i barnehagen. Dette kan være kontroversielt – ikke minst for kunstnere, men og for barnehagelærere og for barn. Teksten tangerer noen ganger beskrivelsen av barn som små kunstnere. Dette blir etter min oppfatning feil i forhold til yrkesgruppen kunstnere, men også i forhold til barnets livsviktige, lekende, konsentrerte og utforskende arbeid med materialene. Jeg tror også vi som mennesker har, slik forfatteren løfter fram på en troverdig måte, *estetisk oppmerksomhet*, og det gjelder også barn.

Til tross for at forfatteren stiller seg noe kritisk til påvirkningen norsk barnehage har hatt og har fra Reggio Emilias pedagogiske filosofi, står bokens innhold på skuldrene til praksiser denne filosofien har vært med på å utvikle, med en forståelse av det utforskende barnet i sentrum. Forfatteren oppfordrer til bruk av pedagogisk dokumentasjon som er et av Reggios største bidrag til profesjonaliseringen av den norske barnehagelæreren. Mye av innholdet kunne nok ikke blitt til uten Reggio Emilias nyere pedagogisk-filosofiske arv. Et viktig spor av Reggio-inspirert filosofi har lederen for Reggio Emilia-nettverket i Norge, Kari Carlsen kalt *atelierismen*. Konseptet atelierismen dekker de dialogiske utforskende ofte formgivende prosessene mellom barn og en kompetent voksen som kan sitt formings-/kunst- og håndverksfag og sin pedagogikk (Carlsen, 2013). Vi kan oppsummere arven etter Reggio som 1) vektlegging på det nysgjerrige kompetente barnet, 2) bruk av pedagogisk dokumentasjon og 3) atelierismen. Å velge bort referansene til dette innflytelsesrike perspektivet blir vanskelig å forstå (se forordet i boken). Spesielt hvis boken skal være til for førstestudentene i kunnskapsområde Kunst, Kultur og Kreativitet (KK&K) i den nye barnehagelærerutdanningen. Waterhouse begrunner dette med at det finnes mye annen litteratur i norsk og internasjonal sammenheng som belyser barns formgivende prosesser. Det er greit, det bør med. Men hvorfor har forfatteren valgt å se bort i fra denne viktige innflytelsen innen faget forming/kunst og håndverk i en bok for kunnskapsområdet Kunst, Kultur og Kreativitet i barnehagen? Jeg kan ikke se at det er noe godt svar på dette sett i fra et teoretisk og praktisk perspektiv.

Jeg finner spor etter den noe eldre utviklingsteoretiske ideologiske arven fra 50-, 60- og 70-tallet: Lowenfeld/Tragetons (Piagets) sensomotoriske fase, hvor barnets motoriske trening og sanselige opplevelse ses, forstås og løftes fram. Jeg opplever at teksten i boka fører sammen en ny og en eldre kunstfaglig arv fra formingens ideologiske historie. Det er ofte slik at 1 + 1 ikke blir to når det skapes, men noe mer. Bokens innhold blir en ny legering for vår samtid. Som for eksempel når den digitale visuelle opplevelsen av materialer – og materialenes tekstur får god plass (i kapittel 6, se Bo 3 år og 9 mnd. sitt foto av en tøyhund på side 106), eller når lyden av materialer omtales. Forfatteren har et blikk for det hverdagslige, hun ser det store i det lille, hun løser fordomsfritt opp faste kategorier, trekker inn samtiden og utfordrer vår forståelse av hva materialer er. Det er tankevekkende og givende å lese når forfatteren tar for seg mange myter og snur på disse – som for eksempel “dorullforming” (se side 147), samtidig som et artikulert teoretisk fundament ligger til grunn for det valgte ståsted når ideer om praksiser utfordres.

Boken byr på flotte, relevante bilder knyttet til nye reflekterte konkrete ideer, og den har en vakker layout, samtidig som oversiktighet savnes for at boken skal bli mer anvendelig.

Waterhouse poengterer flere steder i teksten: en god barnehagelærer er en skapende barnehagelærer – og jeg vil tilføye: en god barnehagelærer er en lesende, reflekterende barnehagelærer.

Vi er materiale og vi skaper i materiale – derfor lever vi. Dette helt grunnleggende og ująlete utgangspunktet danner anslaget for det menneskelige hermeneutiske – det tolkede, det opplevde, det meningsskapende. Menneskenes bevisste og ubevisste skapende handlinger er i denne verden av materialer. I boken begynner det i barnehagen. Til tider er den så velskrevet, så poetisk at den kan ta pusten fra en. Jeg vil framheve spesielt kapittel 3, om tekstur, men det gjelder boken som helhet.

Målgruppene etter min mening høgskolelektorer, førsteamanuenser og professorer i forming/kunst og håndverk, men også barnehagelærere og studenter som ønsker å fordype seg i forming/kunst og håndverk. Deler av boken kan, etter min mening, brukes i grunnutdanningens hovedmodell, spesielt kapittel 5, 6, 7 og 8 og kan settes på ulike KK&K-linje-klassers pensumliste.

Ann-Hege Lorvik Waterhouse (2013) *I materialenes verden; perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Bergen: Fagbokforlaget

Nina Scott Frisch

Førsteamanuensis i kunst og håndverk

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning

E-post: Nina.Scott.Frisch@dmmh.no

Litteratur

Carlsen, Kari (2013). "Å skape forbindelser". Atelierets plass og atelieristens kompetanse i barnehagene i Reggio Emilia. *Techne Series A*, 20(1), 13-39. Retrieved from <https://journals.hioa.no/index.php/techneA/article/view/620>